

Analys av sju riksdagspartiers klimatpolitik utförd av klimat- och omställningsforskare

Sveriges klimatpolitik inför riksdagsvalet 2022 enligt Researchers' Desk

**Kimberly Nicholas, Maria Wolrath Söderberg,
Jessika Luth Richter, Svetlana Gross, Erik Pihl,
Åsa Kasimir, Wim Carton, Thomas Hahn, och Alasdair Skelton**

Förord

- Syftet med denna rapport är att ge forskares analys av riksdagspartiernas klimatpolitik inför valet 2022.
- Alla som har bidragit till denna rapport är klimat- eller omställningsforskare och medlemmar i Researchers' Desk¹.
- [Researchers' Desk](#) är en oberoende, ideell organisation, med över 80 ledande forskare i Sverige, som arbetar med olika aspekter av klimatförändringarna.
- Alla de åtta politiska partierna tillfrågades om att besvara en enkät med frågor om sina klimatmål och sin politik. Moderaterna avböjde att delta i undersökningen. De övriga sju partierna svarade med varierande grad av utförlighet.
- Författarna av denna rapport har använt partiernas svar som underlag för sin kvalitativa analys och bedömning.
- Vår granskning har fokuserat på förslagets ambitionsnivå, potential, realism och problem i relation till befintlig forskning.
- Tidigare publicerat genom detta projekt:
 - [Mål för territoriella utsläpp](#), av Alasdair Skelton, Paul Glantz, och Kimberly Nicholas
 - [Mål för LULUCF-sektorn](#), av Erik Pihl, Åsa Kasimir, och Peter Roberntz

Så här citeras rapporten: Researchers' Desk. (2022). "Analys av sju riksdagspartiers klimatpolitik utförd av klimat- och omställningsforskare: Sveriges klimatpolitik inför riksdagsvalet 2022 enligt Researchers' Desk." Kimberly Nicholas, Maria Wolrath Söderberg, Jessika Luth Richter, Svetlana Gross, Erik Pihl, Åsa Kasimir, Wim Carton, Thomas Hahn, och Alasdair Skelton. <https://researchersdesk.se/swemissions/>

¹ Erik Pihl, som för närvarande är på Naturskyddsföreningen, är disputerad och var aktiv forskare vid tiden för projektets start.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord	2
Sammanfattning	4
Bakgrund	8
1. Partiernas övergripande resonemang	9
2. Omställningspotential	16
3. Rättviseperspektivet	26
4. Energi	31
5. Markanvändning och skogsbruk	39
6. Infångning och lagring av koldioxid, netto-nollutsläpp	44
7. Ekonomiska styrmedel	50
8. Sveriges klimatmål och koldioxidbudget	54
Definitioner	57
Tack	58

Sammanfattning

Topplacering: Omfattande klimatåtgärder: Miljöpartiet och Vänsterpartiet

Vi bedömer att Miljöpartiet har de mest transformativa planerna. Deras klimatpolitik har vissa brister, exempelvis när det gäller energipolitiken, men bedöms ändå vara omfattande och i stort sett i linje med vad vetenskapen säger behövs, bland annat genom att erkänna behovet av att minska konsumtionen och ta hänsyn till Parisavtalets rättviseaspekt.

Vänsterpartiets mål är ambitiösa och man tar såväl klimatvetenskapen som rättviseperspektivet på allvar. Men planerna för hur växthusgasutsläppen ska reduceras når inte ända fram. Vänsterpartiets svar visar en övertro gällande stora investeringar som ger effekt på sikt men som inte ger utsläppsminskningar i närtid. Man låter också målkonflikter, såsom energikrisen orsakad av kriget i Ukraina, skjuta åtgärder på framtiden.

Medelplacering: Långsamt och otillräckligt: Liberalerna, Centerpartiet och Socialdemokraterna

Liberalerna har en välutvecklad sammanhängande logik för klimatåtgärder, men planerna är delvis överoptimistiska för de bygger på ännu ej realiserad skalbarhet av nya tekniker. Liberalerna vill sänka energiskatten på el vilket skulle öka elanvändningen. Samtidigt betonar Liberalerna ekonomiska styrmedel på bekostnad av regleringar och direkta investeringar som forskning visat också är nödvändiga för en effektiv omställning.

Centerpartiet har flera bra idéer, inte minst kring cirkularitet och vi ser en viss transformativ potential, men otillräckliga strategier för att förverkliga planerna. Även här finns ett fokus på tekniska lösningar som går långt utöver vad som är möjligt eller realistiskt det närmaste decenniet.

Sist i denna mittengrupp finner vi Socialdemokraterna som lämnar ett förvånansvärt svagt bidrag som snarare upprätthåller status quo än påskyndar omställningsprocessen.

Dessa partier har en klimatpolitik som enligt forskningen är otillräcklig för att hantera krisen. Inget av dem preciserar heller något förhållningssätt utifrån ett globalt rättviseperspektiv. De behöver revidera delar av sin politik för att göra den mer evidensbaserad och verkningfull.

Bottenplacering: Går bakåt: Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna

Trots att Kristdemokraterna säger sig stödja Sveriges klimatmål har de ingen politik för att uppnå det. Sverigedemokraterna förnekar helt och hållet att Sverige har en klimatkris. Vi bedömer att dessa partier aktivt förhindrar klimatomställningen i Sverige. Deras politik är inte i linje med vetenskapen.

*Moderaterna valde att inte delta i undersökningen och vi kan därför inte bedöma deras klimatpolitik. Vi noterar dock att Moderaterna planerar att regera tillsammans med Kristdemokraterna och Liberalerna, och med stöd av Sverigedemokraterna, vilket riskerar att innebära en mycket otillräcklig klimatpolitik.

Så bedömer forskarna från Researchers' Desk partiernas klimatpolitik:

	 TOPP	 MEDEL	 BOTTEN							
OMSTÄLLNINGSPOTENTIAL	TOPP	TOPP	MEDEL	MEDEL	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN
RÄTTVISA	TOPP	MEDEL	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN
ENERGIPOLITIK	TOPP	TOPP	MEDEL	MEDEL	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN
MARKANVÄNDNING & SKOGSBRUK	TOPP	TOPP	TOPP	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN
INFÅNGNING OCH LAGRING AV KOLDIOXID	TOPP	MEDEL	MEDEL	MEDEL	MEDEL	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN
EKONOMISKA STYRMEDEL	TOPP	TOPP	MEDEL	MEDEL	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN
KOLDIOXIDBUDGET	TOPP	TOPP	MEDEL	MEDEL	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN	BOTTEN

Källa: Researchers' Desk 2022

Partiernas mål och koldioxidbudgetar

En viktig utgångspunkt är den tidigare publicerade granskningen av partiernas mål och koldioxidbudgetar. Den baseras på en strikt tolkning av Sveriges rättvisa andel av den globala koldioxidbudgeten. Enligt denna tolkning skulle Sverige nå nettonoll 2029 (Stoddard och Anderson, 2022). Vi förklarar varför vi använder denna tolkning i kapitel 8. Rapporten kan sammanfattas så här:

- Miljöpartiet och Vänsterpartiet utmärker sig genom att ha ambitioner som är mer ambitiösa än Sveriges nuvarande klimatmål, nära vad som kan anses vara en rättvis budget i linje med Parisavtalets 1,5-gradersmål. Vänsterpartiet vill uppnå nettonoll 2035. Miljöpartiet vill ha en koldioxidbudget som kan motsvara nettonoll 2034.
- Centerpartiet har en budget som är något mer ambitiös än Sveriges befintliga klimatmål om nettonoll år 2045 och vill bli nettonoll redan 2040. Liberalerna har ambitiösa planer för CCS och vill bli nettonoll 2045, men båda partier är fortfarande långt ifrån rimliga utsläppsnivåer för att leva upp till Sveriges rättvisa del av Parisavtalet.
- Socialdemokraterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna svarade i enkäten att de stöder det befintliga målet av nettonoll 2045, men som vi visar i denna rapport erbjuder Socialdemokraterna en politik som är långsam och otillräcklig i förhållande till

målet, och Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna planer som snarast är bakåtsträvande. Sverigedemokraterna har också, efter att enkäten gjordes, [sagt att](#) de inte strävar mot att klara Sveriges klimatmål.

Utgångspunkter för och huvuddragen i vår bedömning

Det räcker inte med en gradvis förändring för att undvika en klimatkatastrof. Det krävs en **omställning** för att gå från dagens ohållbara värld till en som är rättvis och hållbar. De flesta av de politiska partiernas nuvarande förslag förbättrar dagens system på marginalen, ofta med fokus på effektivitet. Enligt vetenskapen är det nödvändigt att först och främst undvika ohållbara infrastrukturer, tekniker och metoder, sedan övergå till i sig hållbara sådana, och slutligen förbättra den kvarvarande infrastrukturen. Denna processordning, att **undvika-ersätta-förbättra**, är ett evidensbaserat sätt att gå till roten av problemen (Creutzig et al., 2022). Det görs genom att fokusera på sociala och kulturella aspekter tillsammans med tekniska och infrastrukturella förändringar, för att uppnå djupgående förändringar. Till exempel erkänner de flesta partier inte behovet av att minska överkonsumtionen trots samtliga riksdagspartiers nyligen presenterade förslag om ett konsumtionsbaserat klimatmål för Sverige.

Klimatomställningen innebär många målkonflikter och svåra val, men flera partier uppvisar också sådant som i praktiken innebär motsägelser. Till exempel vill Centerpartiet minska materialförbrukningen med 75 procent till 2050 men gör samtidigt tillväxt till ett uttalat mål. Miljöpartiet och Vänsterpartiet är de enda som uttryckligen erkänner och föreslår sätt att minska överkonsumtionen i Sverige. De använder sig av både *sufficiency* (tillräcklighetsprinciper, dvs minskad överkonsumtion så att alla kan leva inom planetens gränser) och effektivitetsprinciper (använda resurser mer effektivt).

En strategi för social rättvisa är nödvändig för att åstadkomma Sveriges klimatomställning. Om uppfyllandet av Sveriges koldioxidbudget innebär svårigheter för många väljare blir det svårt att få demokratiskt stöd. Tyvärr saknar de flesta svenska partier ett socialt rättviseperspektiv, eller fokuserar endast snävt på att ta hand om grupper som redan är gynnade ur ett globalt perspektiv. Detta ser vi tydligast i hur partierna vill skydda konsumenter i allmänhet, och bilägare och landsbygdsbor i synnerhet, från högre priser i samband med den nuvarande energikrisen och den gröna omställningen, utan att erbjuda en politik som ger en grön omställning till rimliga priser.

Miljöpartiet har ett utvecklat fördelningsperspektiv och fokus på konsumtion. Vänsterpartiet menar att rättviseperspektivet är centralt för omställningen och att den inte kan lösas enbart på marknadens villkor, men uttrycker samtidigt osäkerhet om till exempel olika skattenivåer som påverkar svenska konsumenter på grund av kriget i Ukraina. Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna vill förflytta ansvaret för klimatpolitiken till EU, respektive till en global politisk nivå, vilket innebär både en försening och en minskad ambitionsnivå för nationella åtgärder.

Inom området **Energi** finns en bred samsyn om behovet att bygga ut mer fossilfri elproduktion för att möta behovet från elektrifiering av framför allt industri och transporter. Hur det ska göras skiljer sig åt. Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna vill i första hand låta marknaden styra vilka energislag som ska byggas och i stort hur energisystemet ska utvecklas, medan Vänsterpartiet vill återgå till en nationell elmarknad. Miljöpartiet och Vänsterpartiet har tydliga mål för ett energisystem som är helt förnybart medan Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna lyfter kärnkraft som den viktigaste lösningen. Socialdemokraternas svar är överlag vaga och troligen mest i linje med de partier som förordar marknadsstyrning. Det som framför allt skiljer partierna åt är helhetssynen på energisystemet och tidsperspektiven på åtgärderna. Många partier - i synnerhet Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna men delvis även Socialdemokraterna, Centerpartiet och Liberalerna - missar uppenbara möjligheter att minska utsläppen, miljöpåverkan och kostnader i närtid genom energieffektivisering samt ändrade konsumtionsvanor och livsstil. Endast Miljöpartiet och Vänsterpartiet har tillräckliga förslag för detta.

Skog och mark är viktiga för klimatet genom att lagra kol, ta upp koldioxid och skydda den biologiska mångfalden. Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Liberalerna är de partier som uttrycker störst stöd för naturliga kolsänkor och kommer med kvantifierbara mål/åtgärder. De tre partierna föreslår också åtgärder för återvätning av våtmarker. Övriga partier, Socialdemokraterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna vill fortsätta med 'business as usual' och ser framförallt skog som möjligt verktyg för att ersätta fossila bränslen och betong. Skogspolitiken vill dessa fyra partier hålla inom Sverige och inte låta EU styra över, nu när EU-kommissionen föreslagit en ökad ambitionsnivå för skogen som kolsänka. Det blir en dubbelmoral att hänvisa till EU när det passar, som när ambitionsnivån är låg, men inte när det påverkar svenskt skogsbruk.

Alla partier har accepterat tekniker för **koldioxidinfångning och lagring (CDR/CCS)** som en del av sin politik. Detta återspeglar en växande politisk övertygelse om att utsläppsminskningarna inte kommer att ske tillräckligt snabbt för att uppnå klimatmålen. Många partier har dock antingen en större tilltro till den tekniska potentialen för CDR/CCS än vad som är rimligt eller underskattar de konflikter som CDR/CCS kommer att skapa (t.ex. markanvändning inom jordbruk och biologisk mångfald). Det finns en stor risk att fokus på CDR/CCS kommer att avleda från det nödvändiga arbetet med utsläppsminskningar.

När det gäller **ekonomi** finner vi ofta otillräckliga strategier och tillvägagångssätt som inte tar hänsyn till målkonflikter och som inte använder sig av ett heltäckande utbud av politiska instrument (t.ex. reglering, finansiering, information) och som inte kombinerar både "morot och piska", vilket är nödvändigt för att få till stånd en omställning.

Sist i rapporten finns en lista med förklaringar av begrepp som används i texten ([Definitioner](#)).